

Allvins lokaluppgift, V eller NV om byn, pekar i samma riktning som kyrkoherde Unnerus' »widh Horda broo» i *Ransakningarna* 1690. Horda är nämligen en by 4 à 5 km NV om Upplid. I juni 1941 fick jag av herr Vilhelm Albihn den upplysningen, att hans mor, som var född 1855 och hade varit i tjänst hos prosten Bexell, hade berättat, att runstenen, innan den togs till trappsten, skall ha stått i den s.k. Hästaskiften, en skogs- och sankmark SV om sjön Mohögen, N om Knaggabo. Detta innebär, att stenen ursprungligen skulle ha varit rest SV om byn, vilket strider mot Allvins uppgifter. Slutligen har kantor Th. Hübner meddelat en uppgift han fått, att det ställe, där stenen legat som dörrsten, skall ha varit torpet Åsafällan S om Knaggabo, alltså en plats ännu längre söderut. Eftersom Allvin undersökte stenen 1847 och fru Albihn var född 1855 är det a priori sannolikt, att han fått del av en trovärdigare tradition, som dessutom överensstämmer med lokaluppgiften i *Ransakningarna* 1690.

Stenen är 130 cm hög, 100 cm bred. Runorna äro 10 cm höga.

Inskrift:

: sekmutr : kearp . . . ulf : burupur : sin

1 5 10 15 20 25

Sigmundr gerð(i) ... -úlfr (el. Úlf), bróður sinn.

Sigmund gjorde ...-ulv (el. Ulv), sin broder.

Till läsningen: Runan 2 är **e** liksom nr 9. Punkterna äro otvetydiga. 3 **k** kan vara **g**, då en liten punkt, som kan vara huggen, finnes mellan huvudstaven och bistaven; punkterna på runorna 2 och 9 äro tydligare. v. Friesen läser **g**. Man kan lägga märke till att ristaren har en benägenhet att dekorera runorna med punkter, såsom t.ex. ändarna på bistavarna till 4 **m** och 6 **t**, och sådana punkter finnas även vid mitten av bst på runorna 7, 11 och 22 **r**. På stenen vid Skaftarp i samma socken, Sm 60, äro marglinjernas ändar försedda med punkter alldeles som på Sm 48. Punktdekorerade runor förekomma i en annan inskrift i Finnveden, Sm 43. Se därom s. 14, 135.

1-7 **sekmutr**, *Sigmundr*, är ett i hela Norden förekommande namn, från rsv. tid känt genom åtta exempel, senare vanligt enligt Lundgren o. Brate. Det kom med tiden att sammanblandas med *Simon*. I Danmark föreligga två belägg från rda. tid, två mda. Västnordiskt är det »urgammalt och mycket brukligt, i synnerhet på Island» (Lind). — 16-22 **burupur**. Angående svarabhaktivokal i sådan ställning se s. 57.

60. Skaftarp. Rydaholms sn.

Pl. 50.

Litteratur: L 1250. *Ransakningarna* 1690; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB), Underrättelser om det gamla fylkeskonungariket Finnheten (1809) s. 40; Per Tham: Brev till B. A. Ennes den 8/4 1806 (ATA); Teckningar af runstenar, skänkta till Kungl. Vitterhets Historie och AntikvitetsAkademien af Wetterhall (ATA); Kyrkoinventarium 1829 (ATA); N. H. Sjöborg: Samlingar för Nordens fornälskare 1 (1822) s. 140; J. G. Liljegren och C. G. Brunius: Nordiska fornlemningar (1823) kap. 90; J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 69; J. E. Lagergren: Handlingar om Småland, M 104: 14 (hs i KB); J. Allvin: Beskrifning öfver Östbo härad (1852) s. 94; N. G. Djurklou: Antiquariska resor i Östbo, Westbo och Mo härader 1870 (ATA) s. 161, tr. i NSmMedd 10 (1932) s. 61; O. v. Friesen i Småländska hembygdsböcker 2 (1923) s. 44, jfr NSmMedd 10 (1932) s. 61 not 1; C. Härenstam i Från Finnveden (1937) s. 6.

Äldre avbildningar: Ennes: teckning 1803 i F m 61, i J. G. Liljegrens Fullständig Bautil (ATA) 4 och i Sjöborgs aa pl. 43 fig. 144; en blyertsteckning och en tuschteckning i Teckningar, skänkta af Wetterhall (ATA); Djurklou: teckning i o.a. hs pl. 21; v. Friesen: tre fotos 1917 (NSmArk).

Stenen står i ett röse vid Skaftarps Södergård Ö om landsvägen, SÖ om den på andra sidan vägen belägna gården.

Samma plats hade stenen 1690, såsom framgår av *Ransakningarna*, där det talas om en runsten, som »ståår uthi Skaftarpa giärde uppå ett röör». Den blev emellertid ej undersökt förrän på 1800-talet. »För

våra Fornforskare har denna Runsten varit alldeles okänd tills år 1803, då den blef afritad och kungjord» (B. A. Ennes i *Underrättelser om det gamla fylkeskonungariket Finnheten*, 1809, s. 40). I en rapport från Ennes till Liljegren (i *F m 61*) står: »Aftecknad 1803 af B A E och finnes införd i Samlingar för Nordens Fornälskare I Tomen.»

På teckningen i *F m 61* står »C. W. delineavit». Enl. ATA:s katalog skall Wetterhall själv ej ha utfört några teckningar. Den teckning, som ingår i de av honom skänkta samlingarna och som har en utmärkt läsning, skiljer sig i väsentliga avseenden från den i *F m 61* (som återgivits i *Fullständig Bautil* och hos Sjöborg).

Stenen har inskrift på framsidan och vänstra smalsidan. Djurklou skriver: »Invid vägen står i ett stenrör en runsten (Liljegren N:o 1250), som är aftecknad hos Sjöborg (L. C. T. 1 fig. 144). Han är nu afslagen och reducerad till en tunn häll», vilket ej alls är fallet. Djurklou har missförstått teckningen hos Sjöborg och fått den uppfattningen, att hela inskriften var anbragt på framsidan. Med avbildningen i minnet har han framför sig sett en betydligt smalare häll, på vilken början av inskriften fattades. Att denna stod på smalsidan har undgått hans uppmärksamhet.

Stenen är 167 cm hög; framsidan är 50 cm, den runristade smalsidan 21 cm bred. Runorna äro 9 cm höga.

Inskrift:

• sen • uku • starki • karpu • | • kubl • þesi • efeir • kuþmut • faþur • sin • uitrk • þasi • o ueha • muti •
 1 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Sueinn (el. *Steinn*) ok *Sterki* gerðu *kumbl þessi* eftir *Guðmund*, *føður sinn*, *vitring þessa á vegamóti*.

Sven (el. Sten) och Starke gjorde detta kummel efter Gudmund, sin fader, denna minnesvård vid vägamötet.

Till läsningen: I ordet **karpu** märkas på de tre sista runorna några smärre skador, vilka dock ej hindra en fullt säker läsning. Vid framsidans högra kant är ett stycke av stenen avslaget, varigenom övre delen av runorna 24–25 skadats. Bst till 17 **u** har förbisetts av flertalet tidigare undersökare. Hos Wetterhall läses **r**, v. Friesen **u**. 28 **e** är hos Ennes **t**, hos Wetterhall **e**. Runorna 45–53 **uitrk • þasi** äro enligt Ennes **uitr • þasi**, enl. Djurklou **uituk • þasi**. 56 **e** är stunget, likaså 59 **m**. Marglinjernas ändar på framsidan avslutas med ett par punkter alldeles som på Sm 48. På en annan Rydaholmssten, Sm 59, förekommer också punktdekorering.

Åtskilliga felristningar förekomma: 1–3 **sen** för *Sueinn* eller *Steinn*, 4–6 **uku** för *ok*, 26–30 **efeir** för *eptir*, 45–49 **uitrk** för *vitring*.

Sueinn eller *Steinn*, som troligen åsyftas med runorna 1–3 **sen**, äro båda välkända namn. — 7–12 **starki** fsv. *Starki* ingår i *starkaryd* DS 389 (år 1251), *starkaryþ* DS 1530 (år 1307), nu Starkeryd, by i Hagshults sn, Östbo hd, ungefär 4 mil N om Rydaholm. Binamnet *Starki* är känt genom *Styrbiörn hinn sterki*. På väst-nordiskt område, i synnerhet på Island, var *Sterki* vanligt som binamn. — 31–36 **kuþmut** är ack. av *Guðmundr*, ett över hela Norden vanligt namn. Det förekommer även på Sm 83.

Avslutningen *vitring þessa á vegamóti* är densamma som läses på Sm 45.

Per Tham, som fått en kopia av Ennes' teckning, har i samråd med Hilfeling lämnat följande tolkning: »Sven Ugge Starker gjorde kumlet detta efter Gudmunth Fader Sin. Tillägne honom Glädjen Gud.»

Kring Skaftarpstenen har det samlats sig skrock av samma slag som kring en del andra runstenar. En närboende bonde tog runstenen, berättas det, till spiselhäll, men då började det spöka, bränder kastades ut på golvet osv. och själv blev han sjuk. Han trodde, att den som rest stenen hämnades, varför han lät föra tillbaka stenen, varefter han blev frisk och spökerierna upphörde.